

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

สังคมยุคปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยีการสื่อสาร ประชาชนสามารถเปิดรับและส่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและหลากหลายทิศทาง การนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ทำให้โลกทัศน์ของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก และเมื่อเปรียบเทียบกับเทคโนโลยีที่เคยมีมาแล้ว เทคโนโลยีการสื่อสารนับว่ามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของคนเรามากที่สุด

อย่างไรก็ตาม สังคมในยุคนี้กำลังประสบปัญหาในเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม และความปลอดภัย อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาอยู่กับหนังสือการ์ตูน โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต มากกว่าการทำกิจกรรมอย่างอื่น อีกทั้งในปัจจุบันนี้ สื่อสร้างสรรค์เพื่อสังคมยังมีน้อย สื่อส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อธุรกิจการค้าและความบันเทิงเป็นส่วนมาก โทรทัศน์ที่มีความก้าวร้าว รุนแรง เสริมสร้างพฤติกรรมวัตถุนิยม เว็บไซต์ลามกมีมากขึ้น เด็กและเยาวชนก็ยังไม่สามารถเลือกเปิดรับข่าวสารได้อย่างเหมาะสม ประกอบกับสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา ไม่ได้ทำหน้าที่ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนไทย ได้อย่างเต็มที่

จากการประมวลผลงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เรื่อง กรุงเทพมหานคร: เมืองสีเทาของเด็กและเยาวชน¹ ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับภาพชุดของเด็กไทยในกรุงเทพมหานครสำหรับอนาคตอันใกล้ จะพบว่าเด็กไทยในกรุงเทพฯ จะมีลักษณะที่เด่นชัด 15 ประการดังนี้

1. เด็กจะเป็นกลุ่มบริโภคนิยมสูง มีค่านิยมตะวันตก ภูมิใจ เกาหลี ยึดวัตถุคลั่งไคล้ ศิลปินต่างชาติ
2. มีวัฒนธรรมนอนดึกตื่นสาย โดยใช้เวลาค่าคืนในการเข้าอินเทอร์เน็ต แชนทดูฟุตบอล อ่านหนังสือเพื่อสอ หาความสุขกับคู่ขา
3. สภาพร่างกายอ่อนแอ เล่นกีฬาน้อย ขาดภูมิคุ้มกันทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ ติดสารระเหย ยาเสพติด

¹สมพงษ์ จิตระดับ, กรุงเทพมหานคร: เมืองสีเทาของเด็กและเยาวชน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), น. 296.

4. ก้าวร้าวรุนแรง ถูกกระตุ้นจากสื่อลามกอนาจารต่าง ๆ
5. เรียนรู้ทางเพศเร็วกว่าวัยอันควร โดยมีกิ๊กหรือคู่อีกหลายคน
6. เด็กหาความรู้และมีเพื่อนใหม่ทางอินเทอร์เน็ต แต่เสี่ยงต่อการถูกล่อลวงทางเพศ ในขณะที่ครอบครัว โรงเรียน มีความตื่นตัวจัดซื้อสื่อเทคโนโลยีมากขึ้น เพื่อให้เด็กก้าวทันกระแสโลกาภิวัตน์
7. ยึดคะแนนผลสัมฤทธิ์และการกวาดวิชากันอย่างเอาเป็นเอาตาย
8. เด็กขาดจิตอาสาและจิตสำนึกสาธารณะ ทั้งให้ความสำคัญกับตนเองมากกว่าส่วนรวม มองตนเองเป็นศูนย์กลางของความสุข
9. เด็กเข้าวัด โบสถ์ มัสยิด น้อยลง สูญสิ้นความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย แต่กลับคลั่งไคล้วัฒนธรรมเกาหลีและญี่ปุ่น
10. เกิดสภาวะไร้ความสุข ไม่พอใจ มีแต่ต้องมิต้องได้ อัตราหย่าร้างสูง
11. การยอมรับและมองความสำเร็จในเชิงตัวบุคคลที่เกิดจากการผิดศีลธรรม การลัดชั้นตอน มากกว่าความเป็นหลักการ และเหตุผล ถูกต้อง
12. เด็กนิยมเล่นพนันบอลตลอดเวลา ในขณะที่ กทม.มีโต๊ะพนันบอลแทบทุกแห่ง เยาวชนมีหนี้สินจนเป็นผลเสียต่ออนาคต
13. เด็กทำงานหนักไม่เป็น ขาดความรับผิดชอบ เกียจคร้าน โตในห้องปรับอากาศ อากาศร้อน รับผิดชอบเรื่องเรียนอย่างเดียว ไม่ต้องทำงานหารายได้ หรือแบ่งเบาภาระของครอบครัว
14. เด็กมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ตั้งแต่ฐานะดีจนถึงขาดโอกาสคุณภาพชีวิตต่ำ
15. เด็กมีภาวะความเป็นผู้นำครอบครัวเยาว์วัยขึ้น เพราะตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร พบสภาพยายกับหลานในวัย 40 ปีต้น ๆ เพิ่มมากขึ้น

สำหรับแนวทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10² (พ.ศ. 2550 – 2554) นั้น ได้มีกรอบแนวคิดที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” โดยนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติในการบริหารและพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นบทบาทหนึ่งในการเป็นเกณฑ์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย

²สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550 – 2554”, <<http://www.nesdb.go.th>>, 1 มิถุนายน 2550.

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนใน 3 มิติ คือ การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ โดยมุ่งให้เกิดการเสริมสร้างความรู้ตามความเหมาะสมของคนทุกกลุ่มทุกวัย เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ก้าวสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง และสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ อีกทั้ง เสริมสร้างสุขภาพของคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ ควบคู่กับการเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข

มิติการพัฒนาคน จึงเป็นการมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนทั้งด้านจิตใจ ทักษะชีวิตและความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต การพัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงาน และเร่งผลิตกำลังคนเพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการจัดการองค์ความรู้ โดยการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม และมีจิตสำนึกสาธารณะ การสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม ภายใต้ระบบการศึกษาที่มุ่งการเรียนรู้ทั้งทางปฏิบัติและวิชาการ รวมทั้งพัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานให้รองรับการแข่งขันของประเทศ โดยเพิ่มพูนความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงานและจัดระบบการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพที่เชื่อมโยงตั้งแต่ระดับพื้นฐานสู่ระดับวิชาชีพ นอกจากนี้ ยังเร่งสร้างกำลังคนที่มีความเป็นเลิศในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ที่น่าไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพในทุกสาขา โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พัฒนานักวิจัย และสร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาวิชาการทุกแขนง พัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ส่งเสริมให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ทั้งที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ที่มุ่งสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ และปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และสุดท้ายมีการจัดการองค์ความรู้ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับประเทศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของคนไทยและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ข้างต้น จะเห็นว่า ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเนื่องจาก “คน” เป็นเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา และเพื่อให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุลทั้งร่างกาย และจิตใจ

อย่างไรก็ดี สำหรับนโยบายเยาวชนแห่งชาติ และแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว พ.ศ. 2545 – 2554³ ที่สอดคล้องกับช่วงเวลา ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) และฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 – 2554) ซึ่งมีการกำหนดคุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ไว้เพื่อเป็นเกณฑ์วัดเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ อันจะช่วยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับสภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่มีการเปลี่ยนแปลงไว้ดังนี้

1. มีความผูกพันในครอบครัว ภาควุมิใจในความเป็นไทย มีทักษะในอาชีพและการดำรงชีวิต ที่รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น
2. มีสุขภาพและพลานามัยแข็งแรง และรู้จักการป้องกันตนเองจากโรคและสิ่งเสพติด
3. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ จริยธรรมคุณธรรม และมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบตามวัย
4. มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและความภูมิใจในการทำงานสุจริต
5. รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
6. รู้จักช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ

สำหรับนโยบายการพัฒนาคน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ประกาศนโยบายที่จะเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ดีมีสุข และเพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม “8 คุณธรรมพื้นฐาน” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ที่ควรเร่งปลูกฝัง ประกอบด้วย ชยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ

จากคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ดังกล่าว สถาบันต่าง ๆ ของสังคมควรมีบทบาทในการพัฒนาเด็กและเยาวชน การรณรงค์ใด ๆ จากภาคส่วนต่างๆ ของสังคม จึงต้องอาศัย “สื่อ” เป็นตัวกลางในการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติบนพื้นฐานของความร่วมมือและประสานเชื่อมโยงการทำงานตามแผนจากภาครัฐอย่างบูรณาการ

³สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ, “นโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว พ.ศ. 2545 – 2554,” <<http://www.opp.go.th>>, 21 พฤษภาคม 2550.

สถาบันต่าง ๆ ในสังคม อาทิ ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา และสื่อมวลชน ซึ่งถือเป็นสถาบันที่ทำให้เยาวชนได้รับรู้โลกทางกายภาพ โลกทางสังคม และสิ่งแวดล้อมทางสัญลักษณ์ได้ โดยสื่อโทรทัศน์ในฐานะที่เป็นสื่อที่นำโลกใบใหญ่มาให้เด็กและเยาวชนได้สัมผัสโลกแห่งความเป็นจริงและเป็นประสบการณ์ทางอ้อมให้แก่เด็ก โดยทำให้เด็ก ๆ ได้เห็นความหลากหลายของเชื้อชาติ ความสามัคคีช่วยเหลือกัน และความมีน้ำใจ นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งที่ให้เด็กและวัยรุ่นทราบถึงปัญหาการหย่าร้าง การตั้งครรรณในวัยเรียน การใช้ยาเสพติด ติดเหล้า โรคเอดส์ และการฆ่าตัวตาย⁴

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เด็กและเยาวชนได้สัมผัสกับโลกแห่งความเป็นจริงได้จากประสบการณ์การเรียนรู้ทางตรง จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ในขณะที่โทรทัศน์ได้นำเสนอความเป็นจริง วัฒนธรรมทางสังคมและประสบการณ์ทางอ้อมผ่านสื่อ ซึ่งเมื่อความเป็นจริงกับความเป็นจริงที่นำเสนอทางโทรทัศน์ขัดแย้งกัน เด็กจึงมีแนวโน้มที่จะเชื่อความเป็นจริงที่สื่อโทรทัศน์นำเสนอ แม้ว่าในความเป็นจริงเด็กและเยาวชนจะมีพ่อแม่ ครู และเพื่อนเป็นกลุ่มอ้างอิงอยู่ แต่การที่สื่อโทรทัศน์มีการนำเสนอแต่ค่านิยมกระแสหลักในสังคมก็ย่อมทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้คล้อยตามได้มากกว่า ทั้งนี้ จากรายงานเบื้องต้นการสำรวจเด็กและเยาวชน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2545 พบว่า เด็กดูโทรทัศน์มากกว่าการทำกิจกรรมอื่น โดยเด็กใช้เวลาดูโทรทัศน์เฉลี่ย 6.1 ชั่วโมงต่อวัน หรือใช้เวลาดูโทรทัศน์ตลอดทั้งปี 2,236 ชั่วโมง ในขณะที่ใช้เวลาเรียนหนังสือประมาณ 1,600 ชั่วโมง

ซึ่งในปัจจุบันได้ปรากฏว่า ทั่วโลกได้ประสบกับปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็ก เช่น ปัญหาเด็กกระทำความผิด ปัญหาเยาวชนติดยาเสพติด ปัญหาเด็กเร่ร่อน ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น เป็นรูปแบบหนึ่งของการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสิ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้ และการที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดก็สืบเนื่องมาจากระบบทางสังคมไม่ได้ทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

ทุกสังคมนั้นจะมีโครงสร้างต่าง ๆ เป็นระบบ และภายใต้ระบบใหญ่จะประกอบไปด้วยระบบย่อย ถ้าระบบใดไม่ทำหน้าที่หรือทำหน้าที่เบี่ยงเบนก็ทำให้ระบบย่อยอื่น ๆ มีการปรับสมดุลโดยอาศัยปัจจัยภายนอกในการปรับเปลี่ยนระบบ การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนจึงเป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนซึ่งมีรากฐานสาเหตุจากระบบทางสังคม อันประกอบไปด้วยระบบย่อย เช่น ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา ระบบใดระบบหนึ่งที่ไม่ได้ทำหน้าที่ ล้มเหลวของระบบการศึกษา

⁴Victor C. Strasburger, Children, Adolescents, and the Media: Five Crucial Issues, <<http://www.cyfc.umn.edu/adolescents/research/crissues.html>>, 8 December 2007.

ส่วนศาสนาก็ไม่ได้มีหน้าที่การอบรมคนในสังคมให้เป็นคนดีได้อย่างเต็มที่ ซึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำความผิด สถาบันทุกสถาบันในสังคมควรที่จะมีส่วนร่วม มีบทบาทและหน้าที่อย่างจริงจัง ตระหนักถึงสภาพปัญหาและหาแนวทางในการป้องกันปัญหาดังกล่าว ในการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่อยู่ในบรรทัดฐานทางสังคม สร้างค่านิยมทางสังคม ให้เดินไปในทางที่ถูกที่ควร รู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ

ชาร์ล อาร์ไรท์ (Charles R. Wright) กล่าวว่า สื่อมวลชนทำหน้าที่สนับสนุนโรงเรียน โดยให้ความรู้ทางอ้อมแก่ประชาชนผ่านข่าวสารและบทความหรือรายการ อีกทั้งยังมีหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม และการเผยแพร่ค่านิยมในสังคม (Socialization) เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของชาติ⁵ โดยสื่อมวลชนนั้นทำหน้าที่ในการทำให้วัฒนธรรมและค่านิยมที่ยอมรับในสังคมให้สังคมได้รับรู้และเข้าใจจากคนในสังคมสร้างความรู้สึกเป็นชาติเดียวกันและความรู้สึกชาตินิยมทำให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ

สถาบันสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ที่เป็นสื่อที่เป็นศูนย์กลางของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญอันดับต้น ๆ เพราะเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย จึงควรมีบทบาทเป็นแหล่งที่แสดงความคาดหวังของสังคมเอาไว้ ซึ่งเป็นแบบแผนของค่านิยมของสังคม บทบาทในสังคม การถูกลงโทษ การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ได้ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อโทรทัศน์ได้เป็นอย่างดี เด็กสามารถเรียนรู้ว่าควรปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างไร เช่น การเรียนรู้ว่าหากแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรง ทำร้ายผู้อื่นจะเป็นการทำผิดกฎหมาย และต้องได้รับบทลงโทษ พร้อมทั้งถูกตีตราจากสังคม เด็กรู้ค่าค่านิยม และพฤติกรรมอะไรเป็นที่ยอมรับทางสังคม นอกจากนี้ สื่อโทรทัศน์ยังทำให้เด็กได้เรียนรู้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่ควรจะคำนึงถึงและสำคัญมากไปกว่าบทลงโทษทางสังคมได้ดีอีกด้วย

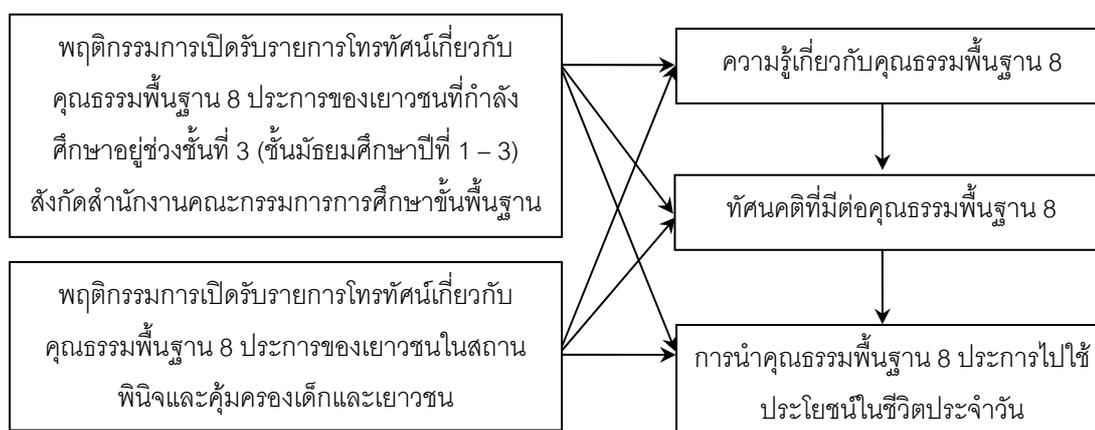
สื่อโทรทัศน์นั้นส่งผลต่อผู้คนในสังคมมากมาย และสามารถเข้าถึงทุกเพศทุกวัย ได้ตลอดเวลา ฉะนั้น สื่อโทรทัศน์จึงจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากมีเด็กจำนวนมากที่เฝ้าดูสิ่งต่าง ๆ จากโทรทัศน์ และสำหรับเด็กที่ยังมีวุฒิภาวะยังไม่เพียงพอสามารถชักจูงให้เชื่อได้ง่าย สื่อโทรทัศน์จึงควรหน้าที่เสริมสถาบันหลักทางสังคมในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน และควรเป็นเครื่องมือเสริมสร้างความรู้ (Knowledge) ปลูกฝังทัศนคติที่ดี (Attitude) อันจะนำไปสู่เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Practice) ไปในทางที่เหมาะสม รายการโทรทัศน์เพื่อเด็กและเยาวชนต้องเป็นสื่อที่จุดประกายความคิดเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในบทบาทสิทธิ และหน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ดี อันนำไปสู่

⁵ปรมะ สตะเวทิน, การสื่อสารมวลชน: กระบวนการและทฤษฎี (กรุงเทพฯมหานคร: ภาพพิมพ์, 2546), น. 139.

ทัศนคติที่ดีต่อคุณลักษณะเด็กที่พึงประสงค์ และสามารถนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ ระบบต่าง ๆ ในสังคมอย่าง ครอบครัว โรงเรียน และศาสนา ที่มีหน้าที่หลักในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ก็ควรมีบทบาทและทำหน้าที่ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณธรรมอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเยาวชน เป็นการศึกษาความรู้ ทัศนคติ และการนำคุณธรรมพื้นฐานทั้ง 8 ประการไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน รวมทั้ง ศึกษาและความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่มีต่อคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ กับการนำคุณธรรมเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการกับการนำคุณธรรมพื้นฐานทั้ง 8 ประการนั้นไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในเขตกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ ได้ศึกษาความต้องการในการรับชมรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมของเยาวชน เพื่อมุ่งหมายที่จะนำผลวิจัยไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการสื่อสารเพื่อการพัฒนารายการสำหรับเด็กและเยาวชนให้สามารถนำคุณธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ต่อไป

ภาพที่ 1.1
กรอบแนวความคิด

จากกรอบความคิดข้างต้นนี้อธิบายในกรณีการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเยาวชนกับการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน” ได้กำหนดตัวแปรที่จะใช้ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. เยาวชน

- เยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

- เยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

2. พฤติกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

- ความถี่ในการรับชมรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

- บุคคลที่รับชมรายการโทรทัศน์ด้วย

- การได้รับคำแนะนำระหว่างชมรายการโทรทัศน์

3. ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

- ความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ

4. ทักษะชีวิตที่มีต่อคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

- ทักษะชีวิตที่มีต่อความซื่อสัตย์ ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ

5. การนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

- การนำความซื่อสัตย์ ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจไป

ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ปัญหานำวิจัย

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของเยาวชนผู้ชมรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการเป็นอย่างไร
2. เยาวชนมีพฤติกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ อย่างไร
3. เยาวชนมีความรู้ ทักษะ และ การนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันอย่างไร
4. ทักษะของเยาวชนที่มีต่อคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันหรือไม่
5. พฤติกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเยาวชนแตกต่างกันมีการนำคุณธรรมพื้นฐานไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันแตกต่างกันหรือไม่
6. เยาวชนมีความต้องการในการรับชมรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของเยาวชนผู้ชมรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเยาวชน
3. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และ การนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะที่มีต่อคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการกับการนำคุณธรรมพื้นฐานไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
5. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการกับการนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
6. เพื่อศึกษาความต้องการในการรับชมรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเยาวชน

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 เยาวชนมีความรู้ ทักษะคิด และการนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่ 1.1 เยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่ 1.2 เยาวชนมีทักษะคิดที่มีต่อคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่ 1.3 เยาวชนมีการนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ทักษะคิดของเยาวชนที่มีต่อคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการมีความสัมพันธ์ ในทางบวกกับการนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

สมมติฐานที่ 3 เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการแตกต่างกันมีการนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่ 3.1 ความถี่ในการรับชมรายการโทรทัศน์แตกต่างกันมีการนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่ 3.2 บุคคลที่ชมรายการโทรทัศน์ด้วยแตกต่างกันมีการนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่ 3.3 การได้รับคำแนะนำระหว่างชมรายการโทรทัศน์แตกต่างกันมีการนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

พฤติกรรมการเปิดรับ หมายถึง ความถี่ในการรับชม บุคคลที่รับชมรายการโทรทัศน์ด้วยการได้รับคำแนะนำระหว่างชม

รายการโทรทัศน์ หมายถึง รายการการโทรทัศน์ที่นำเสนอเกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ที่ออกอากาศทางช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง 9 ช่อง 11 และ ช่อง TITV

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ หมายถึง ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ

เยาวชน หมายถึง เยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในเขตกรุงเทพมหานคร

การใช้ประโยชน์ หมายถึง การนำสิ่งที่ได้รับจากรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ หมายถึง ลักษณะทั่วไปของกลุ่มประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา

1. ผลจากการศึกษาเป็นประโยชน์สถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันที่สำคัญและใกล้ชิด เยาวชนที่สุดได้ทราบพฤติกรรมการรับสื่อโทรทัศน์ของบุตรหลานและทราบคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการพร้อมทั้งมีบทบาทในการอบรม สั่งสอน ตระเวนตรา ให้คำแนะนำเยาวชนระหว่างการชมรายการโทรทัศน์และนำคุณธรรมทั้ง 8 ประการ ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

2. ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาในการนำคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการไปใช้ในการสอน ปลูกฝังค่านิยม และขัดเกลาเยาวชนให้มีคุณธรรมนำความรู้ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม รวมทั้งทัศนคติที่ดีคุณธรรมทั้ง 8 ประการ อันจะนำไปสู่การนำคุณธรรมทั้ง 8 ประการนั้นไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

3. ผลจากการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตรายการที่จะได้ทราบพฤติกรรมการรับสื่อโทรทัศน์ของเด็กไทย พร้อมทั้งเข้าใจคุณธรรม 8 ประการ โดยนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติในการผลิต และพัฒนารายการที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

4. ผลการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดนโยบาย แนวทาง และดำเนินการด้านการนำเสนอรายการสำหรับเด็กและเยาวชนของสถานีโทรทัศน์ให้เกิดการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณธรรม 8 ประการ